

Oxie Ekopark

Inledning

I stadsdelen Oxie i området mellan byarna Glostorp, Lockarp, Käglinge och Krumbly vill vi etablera Oxie Ekopark. Syftet är att bevara det kulturhistoriska odlingslandskapet, förbättra den biologiska mångfalden samt etablera ett rekreationsområde till glädje för folkhälsa och turism. I anslutning till ekoparken vill vi också uppföra upplevelsecentra där besökare interaktivt kan få en ökad förståelse för den gröna sektorn och vikten av en framtida hållbar samhällsutveckling. Samlingsnamnet för denna satsning är Oxie Ekopark.

Eko kommer från grekiskan och betyder hem alternativt bygd. Satsningen handlar alltså om odlingslandskapet som det är, hur det har utvecklats och hur det kommer att utvecklas genom mänskliga aktiviteter. Park betyder ett samlat grönområde där det ges möjlighet till rekreation i en upplevelserik miljö. Skapandet av Oxie Ekopark bygger på att tillvarata och utveckla de kvalitéer som tillhör landsbygden. Odlingslandskapet och dess kulturmiljöer görs tillgängligt så att besökare kan ta del av det "gamla" för att bättre förstå nuet. Inom ekoparken vill vi visa odlingslandskapets utveckling och sprida kunskaper om kultur och miljö. Tyngdpunkten i Oxie Ekopark ska ligga på att belysa samverkan och beroendet mellan kultur och natur. Ytan som idag mestadels är åkermark är ca 40 hektar stort och har brukats sedan stenåldern. Risebergabäcken har sitt källområde i området och historiskt har marken tillhört den kulturhistoriskt värdefulla (p.g.a. stjärnskifte) kyrkbyn Glostorp. Oxie Ekopark kommer att ligga i ett flackt odlingslandskap i Oxie stadsdel 10 kilometer sydost om Malmö.

Vision

Att bevara och vidareutveckla en gammal kulturbygd med dess värdefulla miljö och kulturhistoria för invånarna i Malmö Stad. Satsningen ska stimulera ett engagemang för ett hållbart samhälle, skapa en förståelse för samspelet mellan stad och landsbygd samt belysa samhällets behov av den gröna sektorn.

Figur: Kartan till vänster beskriver geografiskt (röd cirkel) det område som avgränsar Oxie Ekopark i sydöstra Malmö. Mittbilden visar att Oxie Ekopark bidrar till en ny grön rekreationsmiljö för Malmös barnfamiljer. Den högra bilden visar nötdjur (Highland cattle) som skulle kunna beta i Ekoparkens beteshagar.

Mål:

- att bevara och skydda kulturhistoriska värden
- att utveckla biologisk mångfald genom satsningar på våtmarker, dammar och grönytor
- att informera om bygdens kulturhistoria, dess miljöer och byarnas utveckling
- att uppföra ett interaktivt upplevelsecentrum för att profilera den gröna sektorn och en hållbar samhällsutveckling
- att etablera ett rekreationsområde och göra det tillgängligt för allmänheten
- att profilera Oxie som en grön stadsdel med attraktiva boendemiljöer
- att stimulera entreprenörer till ytterligare satsningar på eko-turism och hälsa

Effektmål för Malmö Stad:

- att Malmö Stad tar ansvar för att bevara ett riksintresse inom kulturmiljövården d.v.s. K128 (Foteviken–Glostorp–Lockarp–Oxie)
- att Malmö Stad efterlever statens beslutade miljömål inom hållbar utveckling
- att Malmö Stad utvecklar och stärker sina rötter till landsbygden och dess byar
- att Malmö Stad får ett rekreationsområde och turistmål på cykelavstånd från city
- att Malmö Stad stärker sin profil inom kultur, miljö och folkhälsa
- att Malmö Stad skapar mångfald, möten och möjligheter inom den gröna sektorn
- att Malmö Stad efterlever beslutade styrdokument som Miljöprogram för Malmö Stad 2003-2008, Malmös Agenda 21, Malmö Naturvårdsplan och Grönplan 2003

Beskrivning av Oxie Ekopark:

Genom bl.a. besökspunkter, strövstigar, informationstavlor och en interaktiv hemsida på nätet kan kunskaper om bygdens historia, utveckling och framtida möjligheter spridas bland boende, tillfälliga besökare och turister. Syftet är att besökarna ska förstå bygdens utveckling, sprida kunskaper och få igång en diskussion om landskapet dess kulturmiljöer och framtida hållbar utveckling. Det gäller att identifiera befintliga värdefulla objekt och miljöer samt återskapa de biologiskt viktiga biotoperna som har försvunnit i landskapet t.ex. våtmarker. Inom området planläggs gång- och cykelvägar samt informationsskyltar. Stigarna förbinder de olika byarna med varandra samt närliggande Käglinge naturområde. Där det är lämpligt kan fågeltorn, vindskydd och grillplatser byggas. Ett besökscenter (med upplevelsecentrum) med parkering anläggs förslagsvis i gränsen mot nya dragningen av väg 101. På så vis kan äldre, handikappade och barnfamiljer enkelt ta sig till ekoparken. I besökscentrat ska det finnas kartor/broschyrer att tillgå över området samt kanske guider vid behov. Oxie Ekopark ska vara öppet och tillgängligt dygnet runt.

Den fysiska miljön inom ekoparken bör till viss del bestå av befintligt odlade fält, återskapade beteshagar med nötdjur/får samt återställda våtmarker. Ett samarbete med Sege-å projektet, som har som mål att etablera fler våtmarker, skulle kunna etableras då Risebergbäcken mynnar ut i Sege-å. Det finns goda geografiska förutsättningar för våtmarker och dammar då området ligger i en naturlig geografisk sänka i landskapet. Vissa partier behöver också planteras med träd och buskar för trivsel och ökad biologisk mångfald.

I upplevelsecentrat presenteras bl.a. äldre indelningar av landskapet som t.ex. Glostorp kyrkby och tidigare invånares levnadsvillkor fram till dags datum. Spännande besöksmål och objekt i ekoparken lyfts också fram samt befintligt djur och växtliv. Vidare ska en ökad förståelse för den gröna sektorn och vikten av en framtida hållbar samhällsutveckling belysas på olika sätt. Det kan ske via dokumentärfilmer, datoranimeringar, interaktiva frågetävlingar, digitala

rollspel etc. En fikaavdelning bör finnas för besökarna och toaletter. Beroende av utrymme skulle olika utställningar kunna visas i lokalen för att skapa debatt gällande begreppet hållbar utveckling. Oxie Ekopark bör ha yngre människor (under 25 år) i Malmö som primär målgrupp. Genom att bygga en spännande hemsida, mycket interaktiv media i besökscentrat samt utmanande fysiska aktiviteter inom Ekoparken ska ungdomars intresse för kultur- och miljö förbättras. Om yngre inte får en naturlig relation till sin närmiljö och befintlig kulturmiljö finns ingen framtida värdegrund för en levnadsstil som bygger på hållbar utveckling t.ex. kretsloppstänkande. I framtiden kanske en pågatågsstation kan byggas i ett område mellan Lockarp/Kristineberg och Käglinge d.v.s. i närheten av Sofiedals golfbana. Med denna lösning kan fler besöka området med kollektivtrafik från Malmö city samtidigt som boende i området kan lämna bilen hemma vid besök till staden.

En satsning kan bygga på en plan med flera små steg. Förslagsvis börjar man med etablerande av det fysiska ramverket i själva ekoparken d.v.s. identifiera gränser, återskapa våtmarker, betesmarker, ta fram skötselplaner, förvaltningsorganisation etc. Därefter etableras i fas två rekreationsområdet med stigar och informationstavlor. Till sist byggs ett besökscenter vid nya väg 101 med sitt upplevelsecentra. Förslagsvis ägs Oxie Ekopark av Region Skåne men förvaltas och marknadsförs av Malmö Stad. Området kan på sikt sammanknytas med strövområdet vid Arriesjön (ca 5 km bort) och som också ägs av Region Skåne.

Andra exempel:

Både ekoparker och s.k. ekomuseum finns redan idag i Sverige, Europa och världen. Ekomuseum har sitt ursprung från Frankrike där det idag finns 100 olika områden. Ett ekomuseum är ett museum utan väggar, tak och samlingar, det är landskapet som det är med information om dess historia, nuvarande skötsel och framtida möjligheter. Ett bra exempel är Ekomuseum Kristianstad Vattenrike. Ett annat exempel är Ekomuseum Bergslagen (<http://www.ekomuseum.se>). Det finns också ett antal ekoparker i Sverige. Skillnaden mellan en ekopark och ett ekomuseum är vanligtvis att en ekopark har en mindre avgränsad yta och att det vanligtvis finns en tydligare ägare gällande innehåll, skötsel och marknadsföring. Exempel på ekoparker är t.ex. Sveaskogs satsningar på bevarandet av kulturrika skogsområden (www.ekopark.se). Det finns också mindre lokala initiativ som bevarandet av naturmiljön inom ett tidigare regemente i Linköping (<http://www.linkopingsekopark.nu>).

Nästa steg:

Det bör genomföras en mer konkretiserad idéstudie med hjälp av en landskapsarkitekt. På så vis konkretiseras vision och verksamhetsidé till visuella format som t.ex. kartor, skisser, och bilder. På så vis kan politiker och olika intressenter tydligare kan förstå hur en ekopark kan ta tillvara på och utveckla den rikedom som finns i den befintliga miljön. Likaså behöver olika intressenter identifieras, nätverk knyts med hembygd-föreningar/naturskyddsföreningar samt boende i närmiljön. Det är också viktigt att i en idéstudie undersöka olika finansieringsformer t.ex. bidrag (Region Skåne, WWF, EU, privata företag) för etablerandet av Oxie Ekopark.

Käglinge, 2008-02-25
Nätverket Oxie Byar
staffan.fredlund@telia.com